

УДК 81'367:165.12:[811.161.2]"712"

Р. Г. Шрамко

Ізофункційна структура суб'єктної й предикатної позицій у реченнях із предикатами стану суб'єкта

Стаття є спробою проаналізувати особливості наповнення суб'єктної синтаксеми в реченнях, які конституують ізофункційні трикомпонентні синтаксичні парадигми $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ із вербативами, ад'єктивами / вербоїдами й адвербативами стану суб'єкта. У роботі схарактеризовано понятійну розгалуженість субстантивів – репрезентантів лівобічної припредикатної позиції носія фізичного, фізіологічного, психоемоційного та інтелектуального стану. Уточнено функційну активність у сучасній українській мові лексико-семантичних розрядів субстантивів на позначення істот / неістот як суб'єктів стану.

Ключові слова: ізофункційна компонентна синтаксична парадигма, синтаксична структура, суб'єкт стану, предикат стану, субстантив, синтаксема.

В статье предпринято попытку проанализировать особенности заполнения субъектной синтаксемы в предложениях, конституирующих изофункциональные трёхкомпонентные синтаксические парадигмы $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ с вербативами, ад'єктивами / вербоїдами и адвербативами состояния субъекта. В работе охарактеризовано понятийное разветвление субстантивов – репрезентантов левосторонней припредикатной позиции носителя физического, физиологического, психоэмоционального и интеллектуального состояния. Уточнена функциональная активность лексико-семантических разрядов субстантивов, обозначающих имена одушевлённые / неодушевлённые как субъектов состояния в современном украинском языке.

Ключевые слова: изофункциональная компонентная синтаксическая парадигма, синтаксическая структура, субъект состояния, предикат состояния, субстантив, синтаксема.

The article is an attempt to analyze the subject syntaxeme filling peculiarities in sentences, constituting $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ isofunctional three-component syntactic paradigms with verbal, adjective / participle, and adverbial subject state predicates. The notional embranchment of substantives, which are left-side physical, physiological, psycho-emotional, intellectual state carrier by-predicate position representatives, was determined in succession. The functional activity of lexical-semantic classes of substantives, denoting animate / inanimate as

state subjects in Modern Ukrainian, was ascertained consistently. It was proved that the substantives, designating human beings as physical, physiological, psycho-emotional, and intellectual state carriers, have the highest functional potential, whereas the functioning of substantives – animals and inanimate appellations manifests transforming and metaphorical using of the state carrier of this type.

Key words: isofunctional component syntactic paradigm, syntactic structure, state subject, state predicate, substantive, syntaxeme.

Проблема структурування ізофункційних трикомпонентних парадигм $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + \text{Adj} / \text{Part} \rightarrow N_3 + \text{Ad}$ із предикатами фізичного, фізіологічного, психоемоційного й інтелектуального стану суб'єкта належить до кола актуальних у сучасній україністиці. Одним із перших феномен ізофункційності одиниць у синтаксичному ладі виокремив і схарактеризував Ю. Лєдєньов [7; с. 8]. Особливості утворення ізофункційних зв'язків між функційно еквівалентними синтаксичними структурами в синхронії досліджували Н. Гуйванюк [2], Г. Золотова [4], Є. Курилович [6] тощо. Релевантні ознаки речень із вербативами, ад'єктивами / вербоїдами, адвербативами стану носія на тлі теорії ізофункційності були об'єктом наукової інтерпретації І. Вихованця [1], Н. Кавери [5], О. Леути [9], І. Пасічник [12], М. Степаненка [15], В. Тимкової [16], І. Тимофєєвої [17] й ін. Водночас до сьогодні не уточнено питання наповнення припредикатної позиції суб'єкта в синтаксичних структурах із дієслівними, прикметниковими / вербоїдними, прислівниковими предикатами, які входять до складу парадигм зазначеного вище типу, тому об'єктивна потреба в ґрунтовному витлумаченні цього аспекту теорії граматики української мови не викликає щонайменшого сумніву. Класифікування таких реалізаторів перспективне з огляду на те, що в наукових працях загальнотеоретичного характеру природу ізофункційних компонентних синтаксичних парадигм висвітлено недостатньо чітко.

Мета роботи – окреслити репертуар лексико-семантичних актуалізаторів суб'єктної синтаксеми в реченнях із предикатами фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану носія – компонентах ізофункційних синтаксичних парадигм $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + \text{Adj} / \text{Part} \rightarrow N_3 + \text{Ad}$ сучасної української мови.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1) ідентифікувати спектр граматичних виразників позиції зліва від вербативів, ад'єктивів / вербоїдів, адвербативів стану суб'єкта у синтаксичних структурах розглядуваного типу;

2) конкретизувати семантичний діапазон одиниць на позначення істот як найтипівіших репрезентантів суб'єктної синтаксеми в реченнях із предикатами фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану носія;

3) систематизувати значеннєвий склад лексем – найменувань неістот, що заповнюють лівобічну позицію суб'єкта в синтаксичних структурах із дієслівними, прикметниковими / вербоїдними, прислівниковими предикатами стану носія;

4) з'ясувати функційну активність лексико-семантичних розрядів таких субстантивів у реченнях, які формують ізофункційні синтаксичні парадигми $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ в сучасній українській мові.

Об'єктом роботи є ізофункційні трикомпонентні парадигми $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$, а її предметом – синтаксичні структури з предикатами стану суб'єкта як конституенти цих парадигм.

Джерелом ілюстративного матеріалу слугує картотека, що об'єднує 7000 фіксацій, добутих способом суцільної вибірки з текстів різностильового спрямування XIX – початку XXI ст.

Суб'єкт фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану є обов'язковим структурним компонентом простого українського речення. На формально-граматичному рівні лівобічне розташування сингулярної за виявом позиції носія того чи того стану врегульоване як потенціалом валентності, так і значенням статального предиката. Така позиція фіксована й детермінована притаманними конкретному ознаковому слову граматичними категоріями, домінувальними серед них є граматичні категорії способу, виду й часу: ... *аж вам **лячно** стане* (А. Чайковський); *Чого ти **сумуєш** чи **сердишся**?* (Б. Грінченко); *Мені **байдуже*** (І. Франко); *А гарна удова **веселіє**, що загублене знайшла* (Марко Вовчок); *Ви **гніваєтесь**?* (О. Кобилянська); *І так **страшно** стало Мажорисі, що прокинулась геть мокра од поту холодного...* (А. Дімаров); ***Встидно** мені дуже* (І. Франко).

Суб'єкт стану репрезентує клас пацієнсівів / пацієнтівів [11, с. 81; 14, с. 24] за деміпасивною здатністю відчувати / бути схильним до певного стану. Усеохопне переживання стану – одна з невід'ємних властивостей носія, його перманентна характеристика. Фізичний, фізіологічний, психоемоційний, інтелектуальний стан виникає поза волею чи настроєм експерієнсива / експерієнсера [3, с. 214; 13, с. 165], що так само не корегує тривалість перебігу стану чи неспроможний докладати зусиль щодо його підтримання загалом.

Усвідомленню або відчуженню стану носієм властивий відтінок результативності, оскільки фізичний, фізіологічний, психоемоційний чи інтелектуальний стан є наслідком впливу зовнішньої сили – обставин, докілья або ситуації, у якій опинився суб'єкт незалежно від його біологічних властивостей, фізичних можливостей, морально-вольових якостей, розумових здібностей, психічної діяльності, ставлення до подій / явищ об'єктивної реальності, взаємин на основі комунікативної діяльності й ін. Статичну ситуацію, у якій перебуває суб'єкт, водночас розглядають як налаштованість "людини, на яку вона сама не в змозі впливати і яка ... визначає всі її почуття і бажання" [18, с. 427]: ... *нам ще й досі **встидно**, коли собі пригадаємо, як ми вас приймали* (І. Франко); *Я був такий **соромливий*** (В. Сосюра); *Вперше в Каховці Данькові стало по-справжньому **страшно** якраз тепер...* (О. Гончар); *Пристаєв **сердиться**...* (В. Винниченко); *Ти ж **смутна**, у тебе сльози, і тремтиш ти вся* (Олександр Олесь); *І так мені стало **шкода**, мало не заплакав* (С. Васильченко). Інколи ознака того чи того стану інтегрується з ознакою іншого відчуття / почуття, оскільки носій може синхронно переживати кілька станів: *І **вмить** йому стало **чудно** і навіть **смішно*** (В. Винниченко); *І так **гидко**, так **тоскно** й **незатишно** стало Гапоці...* (А. Дімаров); ... і ***сумно** йому, і **чудно**, і щось би робив, і кудись би пішов, і щось би говорив* (А. Свидницький); *Мені стало **смутно** й чогось **шкода*** (С. Васильченко); *І **чудно** мені, й **гарно*** (С. Васильченко); ... *Маковейчикові ... і **соромно**, і **легко**, і **весело*** (О. Гончар); *Бо мені і **весело**, й **чудно*** (Б. Грінченко).

У формально-граматичній будові речення суб'єкт жорстко субординований вербату, ад'єктиву / вербоїду, адвербату як первинному / вторинному ознаковому слову, граматичному актуалізатору семантики статального предиката. Суб'єктній синтаксемі властива частиномовна варіантність репрезентації. У синтаксичних структурах аналізованого вірця такий носій реалізований насамперед грамемами номінатива й датива субстантивів: ... ***молодь** ... була **страшенно збентежена*** (Олександр Олесь); *Як, Грицю? – питає **вона** і **чудується*** (О. Кобилянська); ***Татари** дуже **збентежились*** (А. Чайковський); ... ***усяке** **тривожиться**, сумує...* (П. Куліш); *Одного разу **Марко** навіть дуже **лякається*** (Б. Грінченко); *Тепер **вона** не такою **байдужною** була, як біля річки* (Іван Ле); ... *аж **самій** стало **лячно*** (П. Загребельний). Ізофункційна трикомпонентна синтаксична парадигма, сформована на базі речень із предикатами стану суб'єкта, представлена так: $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$:

Ти веселився в теплі... (А. Дімаров) → *Він був веселий, бо його діло закінчене...* (Іван Багряний) → *Так їй весело, гарно* (А. Тесленко); *А він лякаєсь: це все вона!* (Л. Костенко) → *Вона... тільки злякана* (В. Винниченко) → *Іноді мені лячно...* (О. Кобилянська).

Семантико-синтаксична ознака носія фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану в синтаксичних структурах – конститuentaх указаних вище ізофункційних трикомпонентних парадигм програмує відповідну лексико-семантичну актуалізацію суб'єктної синтаксеми. Звертає на себе увагу той факт, що експлікаторами сингулярної лівобічної позиції є передусім іменники, які називають істот і неістот. Серед лексем на позначення істот, що заповнюють позицію зліва від вербативів, ад'єктивів / вербоідів, адвербативів стану суб'єкта, вирізнено найменування тварин та людей, причому серцевину становлять останні. У корпусі бестіальних іменників спостережено найперше власні й загальні назви свійських тварин, зосібна сільськогосподарського призначення (кішок, собак, овець, коней): *Лиш овечки... тішуться...* (Марко Черемшина); *Кінь жахається...* (О. Кобилянська); *Султанка [собака]... дуже врадувана...* (А. Чайковський); *Кім Мурилка застидався* (І. Франко); *Кінь стоїть над ними, ... сердиться* (О. Гончар). Значно активніше припредикатну позицію носія стану в сучасній українській мові заповнюють апелятиви із семантикою "дика, а не свійська тварина". До їхнього складу належать як найменування істот, що виникли на східнослов'янському мовному ґрунті, так і назви екзотичних звірів. Сюди зараховуємо й лексеми, які позначають риб, комах та птахів загалом / окремі види представників тваринного світу як казкові персонажі: *Засміявся чорний крук ізтиха...* (Б. Грінченко); *Сидить жучок і журиється* (О. Іваненко); *Лев лютує!* (Б. Грінченко); *І так верблюду інтересно...* (Л. Костенко); *Вовк врешті скучив* (М. Коцюбинський); *... жайворонки... сміються* (Олександр Олесь); *... сокіл застидався та й відлетів...* (Марко Черемшина); *Руба в Дніпрі сміялася цього вечора!* (О. Гончар).

Розлогий семантичний спектр у межах ізофункційних трикомпонентних парадигм $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ властивий іменникам, що позначають людину як суб'єкт фізичного, фізіологічного, психоемоційного чи інтелектуального стану. Реалізаторами цього лексико-семантичного розряду є такі одиниці: 1) власні назви: *... Химці теж стало страшно* (А. Дімаров); *Дуже тяжко смутувала Маруся* (Марко Вовчок); *Мочернаки сердилися...* (Марко Черемшина); *Одна біда: ся друга Роксоляна Хасеки-Хуррем... сумує...*

(П. Куліш); **Григорієві**... *шкода таку презарну тварину*... (Іван Багрянний); ... **Маня** *майже розпачає*... (О. Кобилянська); **Антоші** ... *скучно* (М. Коцюбинський); 2) загальні назви, зокрема апелюючи **люди, людина** (... *добрі люди сумують і плачуть вельми!* (Марко Вовчок); ... *тут здебільшого все люди веселі*... (О. Гончар), та найменування за певними ономазіологічними параметрами, найвагомішими серед них є а) навчання й освіта: **Вчителька** *сердита*... (С. Васильченко); б) фах, посада: **Прикажчик** ... *лякається* (В. Винниченко); **Ханові** ... *лячно* (Володимир Малик); ... **цар** ... *сердитий* (І. Франко); ... **агрономові** *тоскно*... (Остап Вишня); *Та недовго сумує отаман* (М. Коцюбинський); **А шеф** *лютий*... (О. Гончар); **Сотник** ... *дуже радий і веселий* (А. Чайковський); в) національна належність: **Поляки** *збентежилися, почувши таке* ... (А. Чайковський); ... *зажурився грек* (Л. Костенко); **Сміється циган** ... (Л. Костенко); ... *стиха радіє, стиха й сумує українець* (П. Куліш); **Сміялись** ... *скіфи і етруски* (Л. Костенко); **Сміються варяги**... (І. Франко); г) суспільно-політичний стан, соціально-економічні права народу чи окремих його верств: ... *сумує жертвеник народний* (Олександр Олесь); ... **підданці-борці** *царя осіннього* ... *тривожаться чимало* (Марко Черемшина); *А що таке? – турбується селянин* (С. Васильченко); ... **козак** ... *сумує* ... (Т. Шевченко); ... *омітно стривожився пасажир* (О. Гончар); *В такі хвилини мандрівникам смутно* (Л. Костенко); ... *моя Княгиня туже* ... (Олександр Олесь); **Багач** *собі*... *журиється*... (І. Франко); ... **роботяги** *сміються*... (О. Гончар); г) родинні зв'язки та стосунки, назви спорідненості чи свояцтва: **Тато** *сердиться* ... (А. Дімаров); ... **мати** *печалиться*... (А. Свидницький); **А сестра** ... *Наталочка, журиється* (Іван Багрянний); ... **брат** *сумує!*... (М. Старицький); **Мужу** *часом ніяково, жінці часто стидно* (І. Франко); ... *журиється коханий* (Олександр Олесь); *Ой плаче сирітка і туже, й ридає*... (Б. Грінченко); д) вікові або ґендерні особливості: **Радіють діти**... (Марко Черемшина); ... *сумують хлопець з дівчиною* (С. Васильченко); ... **дівка** ... *боїться* (Ю. Федькович); ... **чоловіки** *вже неприховано тривожилися*... (П. Загребельний); е) релігія: *Самотні? Ми? – сміється піп Шрамко* (Л. Костенко); **Піп** *стривожився, не діставши відповіді на запитання* (Іван Ле); *Коли птицям молитви промінь сплітаю, прихожани сміються: "Дитя, не дід!"* (Б. Рубчак); ... **інок** ... *боїться* (П. Куліш).

Окремий лексико-семантичний розряд виразників носія фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану в ізофункційних трикомпонентних парадигмах $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow$

№3 + Ad утворюють іменники, що називають неістот. Вони об'єднують передусім найменування: 1) сукупностей людей: *Господь воцарився – нехай бояться народу!* (Біблія); ... *ватага* ... *дуже збентежилась* ... (А. Чайковський); 2) органів / частин людського тіла: ... *очі* ... *сумні* ... (О. Гончар); *Тіло потішається*... (П. Куліш); *І мозок мій здивований у край* ... (Л. Костенко); *Тільки очі* ... *тужні* (В. Підмогильний); сюди віднесемо й апелюючи *душа, серце: Серцю втішно на полях* ... (Д. Загул); *Моя душа сумна до смерті!* (Леся Українка); ... *моє серце* ... *сумує* (П. Куліш); *Сумує... душа моя*... (Д. Загул); 3) елементів інтер'єру, меблів, предметів домашнього (кімнатного) чи декоративного вжитку: *Манекени завжди сміються*... (Д. Павличко); *Сумує лава*... (В. Сосюра); 4) приміщень за функційним призначенням / їхніх частин чи окремих споруд: *Двері заприралися і сердилися* (Марко Черемшина); *І солодко сміються вітрини*... (В. Сосюра); 5) рослинного світу, серед них дикорослі / культивовані садові дерева й кущі, сільськогосподарські городні культури або їхні частини: *Дерево хмуриється й сердиться* ... (С. Васильченко); *І сумують дві берізки* ... (В. Сосюра); *Зажурилась тополька* ... (С. Руданський); *Сумують айстри у саду* (В. Сосюра); *Сумує тернина* ... (С. Васильченко); ... *тільки листя сумує крилате* ... (В. Сосюра); *А до вікна припадає гілля – тужить* ... (С. Васильченко); 6) абстрактних понять на позначення дій та процесів: *Тужить* ... *в яру дівочий спів*... (С. Васильченко); ... *лютує людський шал* (Юрій Клен); почуттів і станів: *Аж лихо сміється* ... (Т. Шевченко); *Тоскно задумі пізній* ... (С. Йовенко); 7) понять у галузі мистецтва, що передають культурні запита людини, її естетичні смаки та вподобання: ... *віоліна тужливо журиться* ... (Василь Еллан-Блакитний); ... *тужить сумна бандура* ... (В. Симоненко); 8) земельних ділянок / угідь, а також термінів, які характеризують процес обробітку ґрунту, орні знаряддя тощо: *Радується на ріллі скиба*... (Марко Черемшина); 9) астрономічних понять: *І небо сміється, і поле сміється*... (Б. Грінченко); *Сумно* ... *сонцю* ... (Марко Черемшина); 10) географічних понять, зокрібна різних типів ландшафтів зі властивою їм рослинністю, територій із чітко фіксованими розмірами, акваторій та ін.: *Пишна земля візантійська* ... *тихо сумує* (Леся Українка); *Дівчина* [водоспад] *тужить* ... (Іван Багряний); населених пунктів / їхніх частин: *Тяжко, важко Вкраїна сумує* ... (П. Куліш); *Надворі вже смеркло, і тьмою повитий, Дрімає, сумує Ієрусалим* (Т. Шевченко); 11) окремих предметів, що мають сакральне призначення, культових споруд загалом: *І сняться замріяно Індії далі, в траві дитинча-молодик, і*

храм голубий, де в задуманій залі сумує **вістар** золотий ... (В. Сосюра); ... **дзвони** сміються ... (Олександр Олесь); *На тім степу скрізь **могили** Стоять та сумують...* (Т. Шевченко); 12) поняття, які віддзеркалюють вірування / уявлення певного народу: *Сміється моя **відьма**...* (Л. Костенко); *А **дерево життя** стоїть та тужить...* (І. Франко); 13) темпоральних понять: *А день біжить, а **день** сміється* (В. Сосюра).

Важливо наголосити на тому, що заповнювачами лівобічної суб'єктної позиції при вербативах, ад'єктивах / вербоїдах, адвербативах фізичного, фізіологічного, психоемоційного, інтелектуального стану носія в ізофункційних трикомпонентних парадигмах $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$, крім іменників, служать також 1) субстантивовані прикметники, що називають особу передусім за її фізіологічним буттям чи фізичним станом, ознаками, руховою активністю тощо. Це лексеми, пов'язані з життям людини, її народженням / смертю: *Сумно **старій і старому**...* (Д. Загуп); ... **молодшому** у колісці ... **задро**... (А. Чайковський); *Журяться **старі**...* (І. Франко). До конститuentів цієї групи зараховуємо й одиниці, які розкривають соціальний статус носія: *А **бідний** плаче і сумує...* (І. Франко); *За дверима нудиться **коридорний** ...* (І. Багрянний); 2) особові, неозначені, відносні й узагальнювальні займенникові іменники: *Я сумую, і журбі немає **дна*** (В. Сосюра); ... **мені** аж лячно (І. Франко); *Йому телер ... байдуже* (П. Загребельний) / ... **декому** ніяково ... (В. Винниченко); ... **хтось** стривожився ... (С. Васильченко) / ... **що** співають і веселяться (Біблія) / ... **усяке** тривожиться, сумує ... (П. Куліш); **Кожному** ... радісно ... (І. Нечуй-Левицький); *І всі жаліють!* (Б. Грінченко); **Всі** тривожні (В. Сосюра); 3) присвійні, вказівні, означальні, узагальнювальні займенникові прикметники: ... **сам** такий утішний, господи! (Ю. Федькович); **Самому** чудно (Т. Шевченко) / ... **іншим** завжди ... **задрісно** ... (А. Дімаров); ... **другий** [інший], **ледащо**, **лінується** ... (Б. Грінченко); 4) відмінково-субстантивні сполуки: *Вона знає, **хто** тільки слабує з наших **сусід** ...* (І. Нечуй-Левицький); *Дочекалися й ми тії днини, коли **чорні сили зла і реакції**, **поборювані Світлим Козацьким Духом**, **затремтіли** й **жахнулися!*** (Ю. Андрухович).

Зазначимо, що ті дієслівні, прикметникові / вербоїдні, прислівникові предикати, які експонують значення внутрішнього стану носія, формують семантичне ядро предикатів стану в сучасній українській мові. Ця ознака здебільшого не виходить за межі суб'єкта, реалізуючись у відповідному фізичному, фізіологічному, психоемоційному

чи інтелектуальному стані. Носієм у синтаксичних структурах розглядуваного вище типу є найперше людина. Функціонування найменувань тварин у реченнях із предикатами стану суб'єкта сигналізує про "своєрідний вияв антропоморфізму" [10]. Системне вживання таких назв в ізофункційних трикомпонентних синтаксичних парадигмах $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ спричинене авторськими чи жанровими вимогами, коли носій того чи того стану трансформується в метафоричний суб'єкт. Метафоризація відбувається й у тому разі, якщо суб'єкту синтаксему граматично актуалізують іменники на позначення неістот.

Отже, лівобічну позицію носія фізичного, фізіологічного, психо-емоційного, інтелектуального стану в синтаксичних структурах – конститuentaх ізофункційних трикомпонентних парадигм $N_1 + V_f \rightarrow N_1 + Adj / Part \rightarrow N_3 + Ad$ заповнюють передусім іменники. Реалізаторами цієї позиції є також субстантивовані прикметники, займенникові іменники, займенникові прикметники, зрідка – відмінково-субстантивні сполуки. Серед одиниць – репрезентантів розглядуваної суб'єктної синтаксеми вирізняє назви неістот та істот, причому серцевину формують останні. У корпусі субстантивів на позначення істот найвищою функційною активністю наділені лексеми, які йменують людину як суб'єкт фізичного, фізіологічного, психоемоційного чи інтелектуального стану, тоді як уживання субстантивів, що називають тварин, неістот, указує на трансформування й метафоризацію такого носія.

Пропоновані висновки й узагальнення відкривають перспективу для подальших – глибших – студій речень із предикатами стану суб'єкта в межах ізофункційних компонентних синтаксичних парадигм сучасної української мови.

Література

1. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський та ін. – К. : Наук. думка, 1983. – 219 с.
2. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 1999. – 336 с.
3. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – 378 с.
4. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Г. А. Золотова ; отв. ред. С. Г. Бархударов. – М. : Наука, 1973. – 351 с.
5. Кавера Н. В. Семантична типологія предикатів стану : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Кавера Н. В. ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови. – К., 2008. – 24 с.

6. Курилович Е. Очерки по лингвистике : сб. статей / Е. Курилович ; пер. с польск., фр., англ., нем. – М. : Изд-во иностр. лит., 1962. – 456 с.

7. Леденёв Ю. Ю. Изофункциональность как языковая универсалия / Ю. Ю. Леденёв // Стилистика и культура речи : межвуз. сб. науч. тр. / М-во образования Рос. Федерации, Пятигорск. гос. лингвист. ун-т ; редкол.: Витковская Л. В. (отв. ред.) и др. – Пятигорск : Изд-во Пятигорск. гос. лингвист. ун-та, 2000. – 175 с. – С. 17–23. – Библиогр. : с. 167–173.

8. Леденев Ю. Ю. Явления изофункциональности на различных ярусах синтаксической системы языка : автореф. дисс. на соиск. учен. степ. д-ра филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" : 10.02.19 "Теория языков" / Леденев Юрий Юрьевич ; Ставропол. гос. ун-т. – Ставрополь, 2001. – 40 с.

9. Леута О. І. Дієслівні речення в українській літературній мові: структура, семантика, моделі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра филол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Леута О. І. ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2009. – 35 с.

10. Леута О. І. Структура і семантика дієслівних речень в українській літературній мові : монографія / Олександр Леута. – К. : Такі справи, 2008. – 208 с.

11. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : монографія / О. Г. Межов ; ред. і кор. М. М. Карпевич-Ящук, О. А. Банада ; техн. ред. О. С. Шумік. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 464 с.

12. Пасічник І. А. Семантико-синтаксична валентність предикативних прикметників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Пасічник І. А. ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 1998. – 17 с.

13. Плунгян В. А. Общая морфология: введение в проблематику : учеб. пособие / В. А. Плунгян. – 2-е изд., испр. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 384 с.

14. Смирнова Т. Н. Семантическая структура предложений с предикатами состояния : (на материале русского языка) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" / Смирнова Т. Н. ; Харьк. гос. пед. ун-т им. А. М. Горького. – Х., 1986. – 25 с.

15. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / М. І. Степаненко ; НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.

16. Тимкова В. А. Семантико-синтаксична структура двоскладних речень із предикатами якості в українській мові : монографія / В. А. Тимкова. – К. : Кондор, 2005. – 134 с.

17. Тимофєєва І. С. Семантичні функції речень на позначення фізичного стану людини в українській мові / І. С. Тимофєєва // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / уклад.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 19. – С. 102–107.

18. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; гол. ред. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.